

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2016-2-60 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 17-16/223-93
Karar Tarihi : 15.05.2017

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Fevzi ÖZKAN, Adem BİRCAN, Şükran KODALAK,
Mehmet AYAN

B. RAPORTÖRLER: Dr. Bülent GÖKDEMİR, Mesut MORGÜL

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Okan KOCABIYIK
Zeytinköy Mah. 5002 Sok. No:1/A Denizli

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Viessmann Isı Teknikleri Ticaret A.Ş. (6110011297)
Şerifali Mahallesi Söyleşi Sokak. No:39 34775 Ümraniye/İstanbul

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Viessmann Isı Teknikleri Ticaret A.Ş.'nin kombi cihazına ait yedek parçalar için yüksek bedel talep ettiği iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- Viessmann Isı Teknikleri Ticaret A.Ş.'nin (Viessmann Isı) satışını yaptığı kombi cihazlarının yedek parçalarının üretimini Siemens firmasına yaptırdığı ve bu parçaların sadece Viessmann Isı'nın yetkili satış kanallarında arz edildiği,
- Siemens tarafından üretilen ve farklı markalı kombilerde kullanılan "Siemens VGU56S.A1109" kodlu gaz valfinin satış fiyatının 150-180 TL olduğu, buna karşı yapısal farklılığı bulunan, Viessmann Isı yetkili servisleri dışında satış noktasının bulunmadığı ve "Siemens VGU56S.A1109 kodlu" gaz valfi ile aynı işlevi gören "Siemens VGU56S.A1124" kodlu gaz valfinin satış fiyatının 500 TL olduğu,
- Viessmann Isı'nın bahse konu uygulamasının sadece gaz valfleriyle sınırlı olmadığı, pek çok parçada anılan uygulamanın benimsendiği ve yedek parçaların satış fiyatlarının fahiş seviyede olduğu

belirtilerek, Viessmann Isı'nın söz konusu uygulaması hakkında gerekli işlemlerin yapılması talep edilmiştir.

(3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 02.12.2016 tarih ve 6982 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 30.12.2016 tarih ve 2016-2-60/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 11.01.2017 tarihli Rekabet Kurulu (Kurul) toplantısında görüşülmüş ve 17-02/18-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca düzenlenen 03.05.2017 tarih ve 2016-2-60/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.

(4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda;

- Nihai ürün olan kombi pazarında tüketicilerin çeşitli alternatiflerinin bulunduğu,
- Mevcut durumda kombi pazarının rekabetçi bir yapı arz etmesi nedeniyle kombi yedek parçalarında olası bir aşırı fiyat uygulamasının orta ve uzun vadede sürdürülebilir olmadığı,

17-16/223-93

- Üretici maliyetleri dikkate alındığında, Viessmann Isı'nın karlılık oranlarında aşırı fiyat uygulamasına işaret edecek bir tablo ortaya çıkmadığı,
- Viessmann marka kombilere ait yedek parçaların aynı segmentte faaliyet gösteren rakibine oranla düşük seviyede olduğu, üstelik bazı parçalar bakımından bir alt segmentte faaliyet gösteren bazı rakiplerinin fiyatlarının altında seyrettiği,
- Bu itibarla şikâyet başvurusunda yer verilen iddiaların mesnet taşımadığı ve Viessmann Isı hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı

kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüs: Viessmann Isı

- (5) Viessmann Grubu 11 ülkede bulunan üretim şirketleri, 74 ülkedeki satış şirketleri ve temsilcilikleriyle uluslararası ölçekte faaliyet gösteren ısıtma, sanayi ve soğutma tekniği üreticisidir. Almanya merkezli Viessmann Grubu¹, Türkiye'deki faaliyetlerine 1994 yılında başlamıştır. Merkezi İstanbul'da bulunan Viessmann Isı, Viessmann markalı kombi, kazan, klima, güneş kollektörü, fotovoltaik sistemler², ısı pompası, kojenerasyon³ üniteleri vb. ısıtma ve soğutma ürünlerinin satışı ve satış sonrası hizmetleri alanlarında faaliyet göstermektedir. Şirketin kontrolü ve hisselerinin tamamı Viessmann Holding International GmbH'ye aittir.
- (6) Viessmann Isı'nın Türkiye genelinde 9 şehirde Bölge Müdürlüğü⁴, 359 adet yetkili bayisi ve 162 adet yetkili servisi bulunmaktadır. Yetkili servislerin yaklaşık yarısı münhasıran Viessmann Isı ile çalışırken, diğer yarısı rakip firmaların da servis hizmetlerini yürütmektedir.
- (7) Viessmann Isı, Viessmann markalı ürünlerin Türkiye'deki tek dağıtıcısı konumunda olup satışlarını yetkili bayi veya yetkili servislere yapmaktadır. Şirketin son kullanıcıya doğrudan cihaz veya yedek parça satışı bulunmamaktadır. Bunun yanında bağımsız teşebbüslerin Viessmann yetkili servis ve bayilerinden ürün tedarikinin önünde bir engel bulunmamaktadır.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

- (8) Viessmann Isı'nın da içinde bulunduğu ısıtma-soğutma sektörü, bireysel/konutsal, ticari ve endüstriyel ısıtma ve soğutma ürünlerinin üretildiği ve pazarlandığı bir sektördür. Sektörün başlıca ürünlerini kazanlar, kombiler, şofbenler, klimalar, brülörler ve radyatör panelleri oluşturmaktadır. Sektörde en çok kullanılan yan ürünler ise pompa, vana, boru ve yalıtım ürünleridir.
- (9) Türkiye'de ısıtma-soğutma sektörü ticaret hacminin yıllar itibarıyla artış göstererek 12 milyar ABD Doları seviyesini aştığı görülmektedir⁵. Kombi pazarında ve sektörde faaliyet gösteren firma sayısının oldukça fazla ve firmaların ürün portföylerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Demirdöküm, ECA, Bosh, Baymak, Buderus, Vaillant, Ariston, Protherm, Airfel, Alarko, Arçelik, Beko, Süssler, Termodinamik ve Baykan sektörde faaliyet gösteren firmalardan bazılarıdır.

¹ Satış gelirlerinin %(...)ünü Almanya dışındaki satışlardan elde etmektedir.

² Güneş ışığını elektriğe dönüştüren sistemleri ifade etmektedir.

³ Enerjinin hem elektrik hem de ısı formlarında aynı sistemden beraberce üretilmesidir.

⁴ Merkez ve İstanbul (Anadolu), İstanbul (Avrupa), Ankara, Adana, Konya, Samsun, Bursa, İzmir, Antalya, Kayseri Bölge Müdürlükleri bulunmaktadır.

⁵ Türkiye İklimlendirme Sanayi Sektör Raporu (Kasım 2015).

17-16/223-93

- (10) Viessmann tarafından Türkiye’de pazarlanan tüm kombi modelleri 2013 yılı Haziran ayına kadar şirketin Almanya’da kurulu fabrikasında üretilmiştir. Manisa’da kurulan kombi fabrikası ile Viessmann bazı kombi modellerini Haziran 2013’ten itibaren Türkiye’de üretmeye başlamıştır. Hâlihazırda Türkiye’de satılan Viessmann markalı kombi modellerinin bir kısmı Türkiye’de üretilirken bir kısmı Almanya’dan ithal edilmektedir.
- (11) Kombiler, ilave bir şofbene ihtiyaç duymaksızın belirli bir alanın hem ısınma hem de sıcak su gereksinimini sağlayan ürünlerdir. Kombiler kullanım kapasitelerine, ateşleme sistemine, yakıt cinsine, azotoksit emisyon oranına, taze hava alış-atık gaz sistemine, ısı değiştiricisine (eşanjör) ve baca gazından yararlanıp yararlanmama durumuna göre çeşitli kategorilere ayrılabilir. Kombi çeşitleri içerisinde gerek üreticiler gerekse tüketiciler bakımından en temel ayrımı konvansiyonel (geleneksel)-yoğuşmalı kombilerin oluşturduğunu söylemek mümkündür.
- (12) Yoğuşmalı kombiler, kombi içerisinde yanma işlemi gerçekleştikten sonra baca sistemi ile dışarıya atılan gazların içerisinde bulunan su buharının tekrar kullanılmasını sağlayarak yaklaşık %15’e varan enerji tasarrufu sağlayabilmektedir. Genellikle büyük alanlara sahip konutlarda tercih edilen yoğuşmalı kombiler daha az enerji harcayarak daha fazla ısı açığa çıkarabilmektedir. Yoğuşmalı kombilerde kullanılan sistem ve parçalar farklılık göstermekle birlikte, geleneksel kombilere göre daha yüksek bedel karşılığında tüketiciye sunulmaktadır.
- (13) Teşebbüs yetkilileri ile yapılan görüşmede, Türkiye’de satışa sunulan kombi markaları içinde Viessmann ve Viallant’ın üst segment ürünler kapsamında bulunduğu ifade edilmiştir. Aşağıdaki tablodan bu iki marka ile rakip ürünler arasında %(...) oranında fiyat farklılığı olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Kombi Fiyat Karşılaştırması (TL)

Konvansiyonel Kombi	Viessmann Vitopend 100	Vaillant Pro20000	BuderusU022	Bosh Class2000	Demirdöküm Atron
Fiyat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yoğuşmalı Kombi	Viessmann Vitodens 050-W	Vaillant Pro20000	BuderusGB06 2	Bosh Condens2500	Demirdöküm Nitromix
Fiyat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler

I.2.2. İlgili Ürün Pazarı

- (14) Dosya konusu şikâyetin temelini Viessmann Isı’nın satışını gerçekleştirdiği Viessmann marka kombilere ait yedek parça fiyatlarının yüksek seviyede olduğu ve bu parçaların başka bir satış kanalından tedarik edilemediği iddiası oluşturmaktadır. Dolayısıyla şikâyete konu eylemlerin kombi cihazlarına ait ürün pazarından ziyade bu pazarla yakın ilişki içerisinde olan yedek parça pazarına ilişkin olduğu görülmektedir.
- (15) Ana ürün ile o ürüne ilişkin yedek parça, servis ve bakım gibi ürün ve hizmetler, farklı zamanlarda ihtiyaç duyulan tamamlayıcı nitelikteki ürünlerdir. Müşterinin satın aldığı ilk ürünün bulunduğu pazar, zamanla tamamlayıcı ürün ve hizmetlere ihtiyaç duyması sebebiyle, “birincil” veya “öncül” pazar olarak isimlendirilmektedir. Yedek parça, sarf malzemesi, tamir, bakım-onarım hizmetleri gibi birincil ürünle birlikte kullanılan ve birincil ürünün satın alınmasından belli bir süre sonra ihtiyaç duyulan ürün ve hizmetlerin bulunduğu pazar ise “ikincil” veya “ardıl” pazar olarak tanımlanmaktadır.
- (16) Birincil ve ikincil ürün ve hizmetlerin yer aldığı pazarlar tanımlanırken; her iki ürün ve hizmetin aynı pazara dâhil edilip edilemeyeceği, dâhil edilememesi halinde ise ardıl ürün

17-16/223-93

ve hizmetlerin yer aldığı pazarın marka özelinde belirlenip belirlenemeyeceğinin dikkate alınması gerekmektedir.

- (17) Bu bağlamda ilgili ürün pazarı belirlenirken Viessmann marka kombilerde kullanılan yedek parçaların teknik açıdan ikamesinin olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.
- (18) Mevcut dosya kapsamında Viessmann Isı yetkilileri tarafından; 01.04.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Gaz Yakan Cihazlara Dair Yönetmelik’te (2009/142/AT) kombilerin tüm bileşenleri ile birlikte onaylı kuruluşlar tarafından incelenip test edildiği, belirlenen standartlara uygun olması halinde Tip Onayı⁶ verilerek CE belgelendirmesi⁷ yapıldığı, kombilerle birlikte test edilmemiş parçaların/bileşenlerin kullanımı durumunda Tip Onayı ve CE belgelendirmesi bağlamında bütünlüğe aykırı davranılmış olacağı, bununla birlikte kombi ile birlikte test edilmemiş ve belgelendirilmemiş parçaların kullanılması halinde korozyon, delinme, yüksek sıcaklık sonucu erime, baca gazı veya doğal gaz sızdırması, elektrik kaçağı, patlama ve yangın gibi kötü sonuçların ortaya çıkabileceği ifade edilmiştir.
- (19) Bunun yanında, şirket yetkilileri tarafından Viessmann marka kombilerin gerek sahip olduğu teknolojik özellikler ve kullanılan parçaların/malzemelerin kalitesi, gerekse AR-GE ve üretim süreçlerinde uygulanan kapsamlı test ve kalite kontrolleri bakımından diğer marka kombilerden farklılaştığı, bu nedenle Viessmann marka kombilerin yedek parçalarının ikamesinin son derece sınırlı olduğu belirtilmiştir.
- (20) Nitekim Kurul’un “ana ürüne ait yedek parçalarda aşırı fiyat uygulandığı” iddialarının incelendiği 26.05.2006 tarih ve 06-36/462-124 sayılı, 21.12.2011 tarih ve 11-62/1646-582 sayılı ve 03.11.2015 tarih ve 15-39/643-223 sayılı kararlarında ilgili ürün pazarının, birincil ürüne ait yedek parçaların ikamesinin çeşitli nedenlerle mümkün olmaması veya sınırlı olması nedeniyle marka özelinde belirlendiği görülmektedir.
- (21) Söz konusu değerlendirmelerden hareketle ilgili ürün pazarı, “Viessmann marka kombilere ait yedek parça pazarı” olarak tanımlanmıştır.

I.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

- (22) Viessmann Isı’nın faaliyetlerini tüm Türkiye çapında gerçekleştirmesi ve ülkenin herhangi bir bölgesindeki rekabet koşullarının diğer bölgelerden farklılık göstermemesi nedeniyle ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

I.3. Değerlendirme

I.3.1. Hâkim Durum Değerlendirmesi

- (23) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (4054 sayılı Kanun) 3. maddesinde hâkim durum, “*Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*” olarak ifade edilmiştir.
- (24) Önaraştırma konusu dosyada, öncül pazar olarak değerlendirilen kombi pazarında birçok teşebbüs faaliyet göstermektedir. Kombi pazarında firmaların tahmini pazar payları şu şekildedir: Demirdöküm %(.....), ECA %(.....), Bosh %(.....), Baymak %(.....), Buderus %(.....), Viessmann %(.....), Vaillant %(.....), Ariston %(.....), Protherm %(.....), Airfel

⁶ İmalatı yapılan bir ürün grubunun, ilgili ürünü temsil eden bir veya daha fazla ürünün seçilerek kural ve/veya standartlara uygunluğunun saptanması ve gerekli testlerin yapılarak ürünün koşulları sağlayacak şekilde üretilebileceğinin tespit edilerek belgelendirilmesidir.

⁷ Ürünlerin, amacına uygun kullanılması halinde insan can ve mal güvenliği, bitki ve hayvan varlığı ile çevreye zarar vermeyeceğini, diğer bir ifadeyle ürünün güvenli bir ürün olduğunu gösteren belgedir. CE sertifikası, Avrupa Birliği’nde (AB) üretilen ve AB Direktiflerinden birinin veya birkaçının kapsamına giren tüm ürünler için bir zorunluluk olmakla birlikte, AB üyesi olmayan ülkelerin ürünlerinin AB içerisinde satılabilmesi için de gereklidir.

%(.....), Alarko %(.....), Diğer %(.....). Viessmann ve rakiplerinin tahmini pazar payları dikkate alındığında kombi pazarının rekabetçi bir yapıya sahip olduğu söylenebilecektir. Bu nedenle söz konusu pazarda Viessmann Isı'nın ekonomik parametreler üzerinde belirleyici etkisinden söz etmek mümkün görünmemektedir.

- (25) Diğer taraftan, ardıl pazar olarak nitelendirilen ve şikâyet konusunu oluşturan Viessmann marka kombilere ait yedek parça pazarında ise Viessmann Isı tek dağıtıcı durumundadır. Viessmann kombilerde kullanılan yedek parçaların istisnai bazı parçalar dışında ikamesinin mümkün olmadığı göz önüne alındığında söz konusu pazarda Viessmann Isı'nın hâkim durumda olduğu değerlendirilmektedir.

I.3.2. 4054 sayılı Kanun'un 6. Maddesi Çerçevesinde Yapılan Değerlendirme

- (26) Dosya konusu başvuruda, Viessmann markalı kombilere ait yedek parçanın sadece Viessmann yetkili servis ve bayilerinden temin edildiği, müşterilerden söz konusu yedek parçalar için yüksek ücret talep edildiği iddia edilmektedir. Söz konusu iddialar bakımından, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin aşırı fiyat uygulamak suretiyle ihlal edilip edilmediği değerlendirilmelidir.

I.3.2.1. Rekabet Hukukunda Aşırı Fiyatlama

- (27) Aşırı fiyat, pazar gücünün uygulanması sonucunda sürekli olarak rekabetçi düzeyin önemli ölçüde üzerinde belirlenen fiyat olarak tanımlanmaktadır⁸. Aşırı fiyatlama sonucunda rekabetçi piyasalarda oluşan tüketici fazlasının bir kısmı pazar gücünü elinde bulunduran firmaya üretici fazlası olarak geçmekte (refah transferi); bir kısmı ise (dara kaybı) tamamen kaybolmaktadır.
- (28) Rekabet hukuku uygulamalarının esas olarak tüketici refahına odaklandığı göz önünde bulundurulduğunda, sömürücü nitelikteki davranışlar içerisinde yer alan ve tüketici refahında doğrudan bir kayba ve dağılım etkisizliğine yol açan aşırı fiyatlama davranışı, rekabet hukuku çerçevesinde rekabet ihlali olarak değerlendirilen edimlerden biridir. Bununla birlikte aşırı fiyatlama davranışına yönelik müdahale noktasında farklı yaklaşımlar gözlenmektedir.
- (29) Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) aşırı fiyatlamaya rekabet hukuku çerçevesinde müdahale edilmediği görülmekte; AB rekabet hukukunun aşırı fiyatlama davranışına müdahale etmesinin yasal dayanağını ise Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Anlaşma'nın (ABİDA) 102. maddesi oluşturmaktadır. Bu maddede kötüye kullanma örnekleri arasında sayılan "*Doğrudan ya da dolaylı olarak haksız alım ya da satış fiyatları uygulamak veya haksız ticari koşullar öne sürmek*" aşırı fiyatlamayı da içine alan bir başlık olarak kabul edilmektedir. Her iki hukuk sistemi uygulamasında da pazarın kısa ya da orta vadede kendi kendini düzeltmesinin beklendiği hallerde rekabet otoritelerinin aşırı fiyatlamaya müdahale etmemesi gerektiği yönünde geniş bir görüş birliği hâkimdir.
- (30) Aşırı fiyatlamaya müdahale, beraberinde getirdiği birtakım sakıncalar nedeniyle tartışmalara konu olmaktadır. Bu sakıncalar, yüksek fiyatların sağlayacağı pazara yeni girişlerin engellenmesi, yatırım ve inovasyon güdüsünün azaltılması ile rekabet otoritelerinin uygulamada karşılaşılabileceği aşırı fiyat tespitinde yapılabilecek hatalar, yaptırım ve tedbir uygulamalarının neden olabileceği zararlar olarak karşımıza çıkmaktadır⁹. Bu nedenle aşırı fiyatlama yoluyla hâkim durumun kötüye kullanıldığı sonucuna ulaşabilmek için pazara ilişkin aşağıdaki faktörlerin de değerlendirilmesi gerekmektedir:

⁸ O'Donoghue, R. ve A. J. Padilla (2006), *The Law Economics of Article 82 EC*, Hart Publishing, Oxford, 604.

⁹ Ünal, Ç. (2009), Aşırı Fiyat Kavramı ve Aşırı Fiyatlama Davranışının Rekabet Hukukundaki Yeri, Uzmanlık Tezi, Rekabet Kurumu, Ankara, 44-49.

- pazar payları ve pazardaki yoğunlaşma oranları,
 - pazara giriş ya da pazarda genişleme engelleri (yasal engeller, kapasite sınırlamaları, kapsam ve ölçek ekonomileri, mutlak maliyet avantajları, anahtar girdiye ayrıcalıklı erişim, yüksek derecede gelişmiş dağıtım ve satış ağı, yerleşik firmanın pozisyonu –tecrübe, şöhret ve kapasitesi-, ve şebeke etkisi, uzun süreli stratejik engeller gibi diğer stratejik engeller),
 - alıcı gücü.
- (31) Tüm bu tartışmalar ışığında, aşırı fiyatın tanımlanmasına ve tespitine ilişkin hukuki çerçevenin alınan kararlarla çizildiği görülmektedir. ABAD *United Brands* kararında^{10,11}, “hâkim durumdaki teşebbüsün bu durumdan kaynaklanan, normal ve yeterli derecede etkin rekabetin olması halinde elde edemeyeceği ticari faydaları elde edebileceği imkânlardan faydalanıp faydalanmadığının belirlenmesi”nin önemine vurgu yapmış ve “sunulan ürünün ekonomik değerine kıyasla aşırı” fiyat uygulamanın bir kötüye kullanma hali olduğunu belirtmiştir. Buradan yola çıkarak hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün rekabetçi şartlarda uygulayamayacağı ve sunduğu ürünün/hizmetin ekonomik değerinin önemli ölçüde üzerinde olan fiyatların rekabet hukuku anlamında aşırı fiyat olarak değerlendirileceği söylenebilecektir.
- (32) Aşırı fiyatın tespitine yönelik yapılan değerlendirmelerde ekonomik değer testinin (EDT) uygulamaların temelini oluşturduğu, daha sonra geliştirilen yöntemlerin ise EDT ile çizilen temel çerçeveye dayandığı görülmektedir.
- (33) İki aşamalı bir test olan EDT’nin ilk aşamasında incelemeye konu ürün/hizmet fiyatı ile maliyeti karşılaştırılmakta; ikinci aşamada ise incelenen fiyat kendi içinde ya da rakip ürün/hizmet fiyatları ile kıyaslanmaktadır. Fiyat-maliyet karşılaştırmasında, bir ürün/hizmetin sunulması için katlanılan maliyetler ile satış fiyatı arasındaki fark değerlendirilmekte ve bir teşebbüsün ne oranda kâr elde ettiği tespit edilmektedir. Bu yaklaşımda maliyetin ve üzerine eklenen makul kâr marjının toplamını aşan fiyatların aşırı olduğu kabul edilmektedir.
- (34) EDT’nin ilk aşamasında yaşanan zorluklardan biri ne ölçüde bir kâr marjının aşırı olacağına belirlenmesidir. Faaliyet gösterilen sektörün özellikleri, yatırım miktarı, batık maliyetler ve fırsat maliyetleri gibi faktörler makul kâr marjının hesaplanmasında göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak tüm bu hususlar dikkate alındığında dahi fiyat-maliyet karşılaştırmasının her zaman ve her sektör için doğru sonuçlar veremeyeceği açıktır. Bu nedenle, aşırı fiyat tespitinde ilk aşamada ulaşılan sonuçların tek başına yeterli olamaması nedeniyle ikinci aşamada elde edilen bulgularla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (35) Fiyat kıyaslamasının konu olduğu ikinci aşamada, ürün/hizmet fiyatı teşebbüsün hem kendi fiyatı ile hem rakip teşebbüs fiyatları ile karşılaştırılmaktadır. Bu çerçevede fiyat karşılaştırması analizinde aşırı fiyatlama iddiasına konu olan ürün, teşebbüsün farklı coğrafi bölgelerde, farklı müşteri gruplarına veya farklı zaman dilimlerinde uyguladığı fiyatlar ile kıyaslanabileceği gibi aynı ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren rakiplerin, rekabetçi pazarlarda faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin veya başka bir coğrafi pazarda hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün fiyatlarıyla da karşılaştırılabilmektedir. Dahası

¹⁰ Case 27/76 *United Brands Company v. Commission* (1978) ECR 207.

¹¹ *United Brands* kararında, Komisyon’un Chiquita kararına karşı yapılan temyiz başvurusu değerlendirilmiştir. Komisyon, söz konusu kararında, Chiquita markalı muzların sağlayıcısı olan ve Belçika, Lüksemburg, Danimarka, Almanya, İrlanda ve Hollanda’dan oluşan ilgili pazarda hâkim durumda olduğu tespit edilen *United Brands*’in hâkim durumunu yeniden satış koşullarını belirlemek, fiyat ayrımcılığı yapmak, mal vermeyi reddetmek ve haksız satış fiyatları uygulamak suretiyle kötüye kullandığına hükmetmiştir. ABAD, Komisyon kararının haksız satış fiyatlarına ilişkin kısmını delil yetersizliğinden dolayı bozmuş, diğer üç ihlale ilişkin kısmını onamıştır.

fiyat-maliyet karşılaştırması yapılmasının mümkün olmadığı bazı hallerde, sadece fiyat karşılaştırması yoluyla da aşırı fiyat tespiti yapılabilmektedir.

- (36) Aşırı fiyat kavramına ve tespitine yönelik Kurul kararları incelendiğinde; hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün rekabetçi şartlarda uygulayamayacağı ve sunduğu ürünün/hizmetin ekonomik değerinin önemli ölçüde üzerinde olan fiyatların rekabet hukuku anlamında aşırı fiyat olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ayrıca kararlarda aşırı fiyat tespitinde AB'ye paralel olarak ekonomik değer kavramının esas alındığı, ancak benzer nitelikteki ürün ve hizmet fiyatları ile kıyaslama yoluyla aşırı fiyat tespitinin; fiyat-maliyet kıyaslamasından daha çok kullanılan bir değerlendirme unsuru olduğu görülmektedir.
- (37) Kurul'un 06.04.2001 tarihli ve 01-17/150-39 sayılı *BELKO* kararında¹²; "...aşırı yüksek fiyatlamanın; uzun dönemde piyasaya yeni girişleri sağlayacağı ve bu sayede artan arzla birlikte fiyatların düşeceği, dolayısıyla bir kötüye kullanma sayılmaması gerektiği argümanı[nın], pazara giriş engellerinin bulunmaması ya da çok düşük seviyelerde olması durumunda bir anlam..." taşıyacağı vurgulanmıştır.
- (38) Bahse konu kararda aşırı fiyatın tespitinde EDT esas alınmış, diğer coğrafi pazarlardaki satış fiyatları ile karşılaştırılarak *BELKO*'nun fiyatlarının %50-60 oranında daha yüksek olduğu tespit edilmiş ve yapılan değerlendirme sonucunda *BELKO*'nun *aşırı yüksek fiyat uygulayarak hakim durumunu kötüye kullandığına* karar verilmiştir¹³. Kurul, *BELKO*'nun fiyat maliyet farkı negatif olmasına karşın, *BELKO*'nun uyguladığı fiyatın farklı coğrafi pazarlarda eşdeğer nitelikteki ürünü sunan ve rekabetçi olduğu kabul edilen teşebbüslerden daha yüksek olmasını aşırı fiyat değerlendirmesi yapmak için yeterli görmüştür.
- (39) Hangi ölçüde bir kâr marjının aşırı olarak kabul edilebileceğine ilişkin kesin bir ölçüt ortaya koymak mümkün değildir. *BELKO* kararında tespit edilen %50-60 oranındaki fiyat farkı doğrultusunda, *Biletix* kararında¹⁴ aşırı fiyatın tespiti için %11-18 aralığında olan marjın aşırı olmadığı değerlendirilmiştir. Keza *MTS* kararında¹⁵ Baymak'ın fiyat artışlarının tüketiciye yansıdığı gerçeğinden hareketle aşırı fiyatın tespiti için fiyat kıyaslamasına başvuran Kurul, Wolf marka kombilerin yedek parçalarıyla başka bir teşebbüs tarafından ithal edilen benzer niteliklere sahip bir kombinin yedek parçaları arasında tespit edilen %25-30 aralığındaki fiyat farklılıklarını aşırılığın tespiti için yeterli bulmamıştır.
- (40) Kurul, *TÜPRAŞ* kararında¹⁶ da maliyet hesaplamasının sağlıklı bir veri sunmadığını değerlendirerek, fiyat maliyet karşılaştırması yerine *TÜPRAŞ* tarafından uygulanan rafineri satış fiyatlarını, en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa fiyat oluşumu olarak kabul edilen Platts İtalya CIF Med fiyatları ve ayrıca *TÜPRAŞ*'in ihracat fiyatları ile kıyaslayarak sonuca ulaşmıştır. İlaveten Kurul bahse konu kararda, *TÜPRAŞ*'in 2008 yılının yaklaşık son üç ayında uyguladığı fiyatların, referans fiyat olarak seçilen Platts İtalya CIF Med fiyatlarından ortalama %15 oranında; *TÜPRAŞ*'in ihracat fiyatlarının da

¹² Söz konusu kararda, Ankara ilinde kömür ithalatı ve satışı hakkını münhasıran elinde bulunduran bir belediye teşebbüsü olan *BELKO*'nun Ankara ısınma amaçlı kömür pazarındaki hâkim durumunu aşırı fiyat uygulayarak kötüye kullandığı iddiası incelenmiştir.

¹³ Anılan Kurul kararı, Danıştay'ın 2001/4817 E., 2003/4770 K. sayılı ve 05.12.2003 tarihli kararı ile hukuka uygun bulunmuştur. Danıştay, ilgili kararında, aşırı fiyat kavramını ele alırken, söz konusu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında ele alınabileceğine hükmetmiş; "rekabet koşullarının bulunmadığı, piyasanın kendi kendini düzeltemediği, aşırı fiyatlandırmanın yeni girişleri teşvik etmediği, giriş engellerinin bulunduğu, bilgi akışının tam ve homojen olmadığı bir ekonomide... [aşırı fiyat] gibi istismar edici eylemlere rekabet kuralları aracılığıyla müdahale edilebileceğini" ifade etmiştir.

¹⁴ 01.03.2007 tarihli ve 07-18/164-54 sayılı karar.

¹⁵ 26.05.2006 tarihli ve 06-36/462-124 sayılı karar.

¹⁶ 17.01.2014 tarihli ve 14-03/60-24 sayılı karar.

yurtiçi perakende satış fiyatlarının ortalama yaklaşık %30 üzerinde olmasını aşırı fiyat tespiti yapmak için yeterli görmüştür.

- (41) Kurul, yakın tarihli *Congresium* kararında¹⁷ da, *BELKO* kararına benzer şekilde muhasebe maliyetlerine bakıldığında *Congresium*'un fuar alanı kiralama hizmetinden zarar ettiğini tespit etmesine rağmen fiyat maliyet ve rakip fiyat karşılaştırmaları yapmıştır. Buna göre fiyat maliyet karşılaştırmasının ardından maliyetlerin tam olarak ayrıştırılamamış olması nedeniyle eşdeğer nitelikteki hizmetlerin fiyatlarının kıyaslanmasına geçilmiştir. Kurul, *Congresium*'un fiyatlarını rakiplerin fiyatları ile kıyasladıktan sonra kendi fiyatları içinde karşılaştırmasını yaparak teşebbüsün aşırı fiyat uygulamadığı sonucuna ulaşmıştır.
- (42) Bu doğrultuda Kurul'un, aşırı fiyatın tespitinde, ekonomik değer kavramını esas aldığı ve değerlendirmelerinde fiyat kıyaslamasına öncelik verdiği anlaşılmaktadır. Kurul, maliyet hesaplamasına ancak maliyetin kesin ve net bir şekilde belirlenebileceği hallerde başvurmayı gerekli görmekte birlikte, pek çok kararında maliyet hesaplamalarına gitmektedir.

1.3.2.2. Viessmann Isı Hakkındaki Aşırı Fiyat İddialarının Değerlendirilmesi

- (43) Yukarıda ifade edildiği üzere, aşırı fiyat uygulamaları yoluyla 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespitinde ekonomik değer kavramı ve iki aşamalı ekonomik değer testi esas alınmaktadır. Bahse konu testin ilk aşamasında yapılan fiyat-maliyet karşılaştırmasında teşebbüsün ilgili ürün/hizmet için talep ettiği fiyat ile söz konusu hizmete ilişkin maliyetler karşılaştırılmaktadır.
- (44) Mevcut dosya kapsamında Viessmann Isı tarafından yetkili servislere ve bayilere en çok satışı yapılan yedek parçaların yıllar itibarıyla kârlılık oranları incelenmiş, karlılık hesaplamaları yedek parça alış ve ortalama satış fiyatı üzerinden yapılmıştır. Diğer sabit ve değişken maliyetler bu aşamada dikkate alınmamıştır¹⁸.
- (45) Aşağıdaki grafiklerde Viessmann Isı'dan gelen bilgiler doğrultusunda hazırlanan, 2014-2017(Nisan) yılları arasında Vitopend 100 konvansiyonel ve Vitodens 050-W yoğunmalı kombi yedek parçalarına ait kârlılık oranları gösterilmektedir¹⁹.

Grafik 1: (.....)

Grafik 2: (.....)

- (46) Grafik 1'den 2014-2017 (Nisan) döneminde Viessmann Vitopend 100 konvansiyonel kombiye ait yedek parça karlılık oranlarının; kontrol paneli WH1D'de %(.....), 7819967 sıcaklık sensöründe %(.....), akış sensöründe %(.....), fanda %(.....), baca gazı ısı eşanjöründe %(.....), 7831303 sıcaklık sensöründe %(.....), gaz valfinden %(.....), doldurma musluğunda %(.....), ateşleme iyonizasyon elektrotunda %(.....) ve pompa motorunda %(.....) aralığında değişiklik gösterdiği görülmektedir.

¹⁷ 27.10.2016 tarihli ve 16-35/604-269 sayılı Karar.

¹⁸ CIP malzeme bedeli (fatura bedeli), antrepo ardiyesi, depo kira maliyeti, yurtiçi nakliye bedelleri, ofis kira gideri, enerji giderleri, personel giderleri vb.

¹⁹ Karlılık oranları teşebbüsten gelen bilgiler doğrultusunda yedek parça alış fiyatları ve yetkili servislere/bayilere ortalama satış fiyatları üzerinden hesaplanmıştır.

17-16/223-93

- (47) Grafik 2'de 2014-2017(Nisan) döneminde Viessmann Vitodens 050-W yoğunmalı kombiye ait yedek parça karlılık oranları; ateşleme trafosunda %(.....), kontrol panelinde %(.....), fanda %(.....), gaz valfinde %(.....), ateşleme elektrotunda %(.....), sıcaklık sensöründe %(.....), pompa motorunda %(.....) ve gidiş gövdesinde %(.....) aralığındadır. Ayrıca 2017 yılında gaz valfi başta olmak üzere yedek parça karlılık oranlarında bir önceki yıla göre artış göze çarpmaktadır.
- (48) Teşebbüs yetkilileri tarafından söz konusu artışa ilişkin gönderilen bilgide; servis firmalarına kombi yedek parça satışlarının ağırlıklı olarak yaz dönemi sonunda, kombi sezonu olarak nitelendirilen Eylül-Kasım ayları arasında yapıldığı, servis firmalarının sezon öncesinde toplu alım yapmaları nedeniyle indirim aldıkları, dolayısıyla 2017 yılının ilk dört ayına ait verilerin geçmiş yıllara ait ortalama satış verileriyle kıyaslanmasının yanıltıcı olabileceği, bunun yanında 2017 yılı sonunda ortalama yedek parça satış fiyatlarının bir önceki yıl seviyesinde olacağı belirtilmiştir.
- (49) 01.03.2017'den itibaren konvansiyonel kombi (Vitopend 100) yedek parçalarından; akış sensörünün liste fiyatı bir önceki yıla göre (.....) Euro'dan (.....) Euro'ya, fanın (.....) Euro'dan (.....) Euro'ya, gaz valfinin (.....) Euro'dan (.....) Euro'ya, doldurma musluğunun (.....) Euro'dan (.....) Euro'ya indirildiği görülmektedir. Ayrıca yoğunmalı kombilerde kullanılan 7861490 no'lu gaz valfinin alış fiyatının düşürülmesi sebebiyle gaz valfi liste satış fiyatının yine aynı tarihten itibaren (.....) Euro'dan (.....) Euro'ya düşürüldüğü, ancak söz konusu malzemenin servis firmalarına satışının daha çok 01.03.2017 tarihinden önce gerçekleşmesi nedeniyle yapılan indirimin ortalama satış fiyatları üzerinde henüz etkili olmadığı, bununla birlikte yıl sonuna kadar indirimli liste fiyatları üzerinden satış yapılacağından yıl sonunda ortalama satış fiyatının yaklaşık (.....) Euro seviyesine inmesinin tahmin edildiği ifade edilmiştir.
- (50) Yukarıdaki grafiklerde belirtilen karlılık oranları yedek parça başına alış fiyatı ve ortalama satış fiyatı üzerinden hesaplanmıştır. Teşebbüsün diğer sabit ve değişken maliyetleri de dikkate alındığında bu oranların daha düşük seviyede olacağı açıktır.
- (51) Nitekim TCMB EVDS yurtiçi üretici fiyat değişimleri incelendiğinde, fiyat endeksinin (üretici maliyetleri için proxy olarak kabul edilebilecektir) incelenen dönemde (2014-2017 Nisan) yaklaşık %28 artış kaydettiği görülmektedir. Söz konusu üretici maliyet artışı dikkate alındığında, gaz valfi müstesna, yedek parça fiyat artışlarının makul bir karlılık oranını yansıttığı değerlendirilmektedir.
- (52) Bu noktada, gaz valfi bakımından vurgulanması gereken husus, şikâyete konu yedek parçanın Viessmann Isı toplam yedek parça satışları içindeki ağırlığıdır. Teşebbüsün gaz valfi satışından elde ettiği gelirin toplam yedek parça satışlarından elde ettiği gelir içindeki payının %(.....)'in altında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Hal böyleyken, gaz valfine özgü bir fiyatlandırma stratejisi ile teşebbüsün tekeli kâr elde etmesi makul görünmemektedir.
- (53) EDT'nin ikinci aşaması kapsamında birebir aynı parçalar olmamakla birlikte en çok değişimi yapılan benzer yedek parçalarda Viessmann Isı ve rakiplerinin uyguladığı fiyatlar karşılaştırılmıştır. Fiyatlara ilişkin tablolar aşağıda yer almaktadır²⁰.

²⁰ Tavsiye edilen fiyatlardır ve fiyatlara KDV dâhil değildir.

Tablo 2: Konvansiyonel Kombi Yedek Parça Fiyat (Euro) Karşılaştırması

Konvansiyonel Kombi			
Yedek Parçalar	Viessmann	Vaillant	Bosh/Buderus
7830012 Fan	(.....)	(.....)	(.....)
7817489 Gaz valfi	(.....)	(.....)	(.....)
7828741 Pompa motoru	(.....)	(.....)	(.....)
7828745 Plakalı eşanjör	(.....)	(.....)	(.....)
7822762 Su şalteri	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler

Tablo 3: Yoğuşmalı Kombi Yedek Parça Fiyat (Euro) Karşılaştırması

Yoğuşmalı Kombi			
Yedek Parçalar	Viessmann	Vaillant	Bosh/Buderus
7841664 Fan ²¹	(.....)	(.....)	(.....)
7861490 Gaz valfi	(.....)	(.....)	(.....)
7828742 Pompa motoru	(.....)	(.....)	(.....)
78241790 Plakalı eşanjör	(.....)	(.....)	(.....)
7841830 Su sensörü ²²	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüsten Gelen Bilgiler

- (54) Tablo 2 ve Tablo 3 incelendiğinde Viessmann konvansiyonel ve yoğuşmalı kombide gaz valfi ve su şalteri dışındaki parçaların, aynı segmentte faaliyet gösterdiği Vaillant'a göre, yoğuşmalı kombide pompa motoru ve plakalı eşanjörün ise bir alt segmentte faaliyet gösteren Bosh/Buderus'a göre daha düşük fiyattan; diğer parçaların ise rakiplerine göre daha yüksek fiyattan satıldığı görülmektedir. Dolayısıyla söz konusu kombi yedek parçaları bakımından, istisnalar olmakla birlikte Viessmann'ın Vaillant'a göre düşük, Bosh/Buderus'a göre nispeten yüksek fiyattan satış yaptığı görülmektedir.
- (55) Diğer taraftan nihai tüketici açısından kombi ve yedek parçalarının fiyatlarının yanında bozulma oranı, sağladığı enerji tasarrufu, servis imkânları, kullanım ömrü, verimi ve kalitesi de önem arz etmekte, firmaların tüketici gözünde yarattığı değere göre markalar arasında fiyat farklılıkları ortaya çıkabilmektedir. Teşebbüs yetkilileri tarafından, Viessmann markalı kombilerin teknolojik özellikleri, kullanılan parçaların kalitesi, üretim aşamasında kullanılan kapsamlı test yöntemleri ve güvenlik sistemleriyle pazarın üst segmentine hitap ettiği, piyasada bulunan yaklaşık (.....) Viessmann marka kombiden 2009 yılından bu yana hakem heyetlerine ulaşan şikâyet sayısının yalnızca (.....) olduğu ifade edilmiştir.
- (56) Mevcut dosya kapsamında kombi yedek parçalarında aşırı fiyat iddiaları değerlendirilirken kombi pazarının yapısının da dikkate alınması gerekmektedir. Daha önce ifade olunduğu üzere kombi pazarı rekabetçi bir görünüm arz etmektedir. Nitekim piyasada faaliyet gösteren başlıca teşebbüsler ve pazar payları şu şekildedir: Demirdöküm %(.....), ECA %(.....), Bosh %(.....), Baymak %(.....), Buderus %(.....), Viessmann %(.....), Vaillant %(.....), Ariston %(.....), Protherm %(.....), Airfel %(.....), Alarko %(.....), Diğer %(.....). Üst pazarın bu ölçüde rekabetçi bir yapı arz ettiği durumda alt pazarda (yedek parça ve servis) aşırı fiyatlandırma davranışı sergilemek rasyonel görünmemektedir. Zira kombi yedek parçalarında bir fiyat artışı olması durumunda tüketicilerin diğer markaları tercih etme imkânları mevcuttur. Bununla birlikte kombi pazarının rekabetçi olduğu, tüketicinin birçok alternatifinin bulunduğu ve değiştirme

²¹ Viessmann ve Vaillant'ta önden üfleli, Bosh ve Buderus'ta yukardan üfleli fan kullanıldığı belirtilmiştir.

²² Viessmann yoğuşmalı kombilerde elektronik kartlı sensör teknolojisi kullanılmaktadır.

17-16/223-93

maliyetinin çok yüksek olmadığı göz önüne alındığında kombi yedek parçalarında olası bir aşırı fiyat uygulamasının orta ve uzun vadede teşebbüsü dezavantajlı konuma getirebileceği ve sürdürülebilir olmadığı değerlendirilmektedir.

- (57) Sonuç olarak, nihai ürün olan kombi pazarında tüketicilerin çeşitli alternatiflerinin bulunması, mevcut durumda kombi pazarının rekabetçi bir yapı arz etmesi nedeniyle kombi yedek parçalarında olası bir aşırı fiyat uygulamasının orta ve uzun vadede sürdürülebilir olmaması, üretici maliyetlerine bakıldığında Viessmann Isı'nın karlılık oranlarında aşırı fiyat uygulamasına işaret edecek bir tablo ortaya çıkmaması, Viessmann marka kombilere ait yedek parçaların aynı segmentte faaliyet gösteren rakibine oranla düşük seviyede olması, üstelik bazı parçalar bakımından bir alt segmentte faaliyet gösteren bazı rakiplerinin fiyatlarının altında seyretmesi göz önüne alınarak, Viessmann Isı tarafından yedek parça satışına yönelik fiyatlama stratejisinin aşırı/sömürücü fiyatlama davranışı olarak nitelendirilemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

- (58) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.